

Felige: Érte. 1891. június 30.
"Emlékezünk a régiokról."

Orondatest. II.

b.) Hóltői beszély.

Nádasdy féle pályamunka.

E mű anyagának forrásául Calprenede
Hasszandrajának első kötete szolgált,
melyet teljes költői szabadsággal és
eredeti események alkotása által egy-
séges, szerves egészre törekedtem fog-
lalni. Aron alapessme és jelfogás érdem-
re emelésével, miután a sors Cron-
dátort szenvedni engedé, mivel elhagy-
ta (de nem elárulta!) szerelméért házáját,
szüleit, otthonát; ezen megküin hódolése
és okulásá után végre a sors megad-
ta neki a házas küzdelemmel kiérd-
melt boldog szerelmet, mely egyszer s
mind két harcos, ellenséges néj be-
néjét és barátságát létesíté.

I

Felkelt a természet hosszú álma után
I miként jelfrissüle! esővízben mosdván.
Im, levetvén a föld fehér hópaplanját,
Virágos ruhával disziti fel magát.
Az ég is ledobá az éji takarót,
Csinos kék köpenyt ölt, ragyogót, bájosót.
Ébredve felnyitván derengő napszemét,
Kiváncsian tekint a mindenségbe szét.

Az örömtől sűrű haramatkönyes virágy,
Mosolygva üdvözli, új élet nyíl arczán;
Fenn a természetnek ébresztő dalnokai
Lelküik üdvözöztét röptükben tájják ki;
A ják lombfejükön diszpántát hordanak,
A magas ég előtt tisztelve hajlongnak;
I mint a virágokok illatot lehelnek,
Ebben vig lelkiükből bejérzést ömlesztnek.

Im minden liny örvered, - de nem Máté király,
A szkiták urának kebléből jöhész száll.
Mi vészjóslo' jelleg rémit sorsa eger?
Mi felelem borong a hatalmas lelkeir?.....
Ott a magas Altáj' hirdeti fenségét,
Itt a Kaspi-tenger tengennyi erejét.
Mi csalt word szemébe forró bánatkönyet?
Érezkeblét olvaszó hő atyai érzet.

Tiát Orondáteszt Perzsia'ba küldé:
Dáriusz királyhoz követkeint mereszté. —
Agy hírlik Máténak, csak azt hiszi szentül,
Tiát ott megölték, már vissza nem kerül:
„Eh! mit keseregjék? Mit is ér a bánat?
Oh, ez meg nem menti' fiarnat, hazánat.
Mit ér a meszdö bü? nem férjéhez való!
— Im Máté ajkáról ily módon jön a szó. —

„Hiszen, még barombar buzog a szkita vér,
A boszu heviben, diu, süjt, öl, hová ér! —
Tiam sírja fölött Perzsia't temetem!
Tel boszu harcára! fel dicső nemzetem!“
Agy szól haragjában egy parancsszávára
Harcodott bajnokok teremnek csatára.
Szeme tüze lángra gyújtá a harc hevét,
Rendíthetlen hősök örömittas kedvét.

Exer meg exer ajk vig harosi dalra kel,
Csapongva, tüzelve, hő szivvel, lélekkel.
Pery, zendiül a kőböz, az elragadtató,
Vigour harog a kiirt, szól a tárogató. —
Robajjal, döbörgve megindul a nagy had,
Ihol szöguldva rohan e felelmes csapat
Döng, reng, inog a föld, döl, recseg a szikla,
Tör, szakad darabra, pattog, mint a szikla.

Iszoros, szilaj, délceg, villámgyors harcsi men
Iszgulda roham át Szkitiánok földjén. —
Hát melyik nép bátrabb, melyik hatalmasabb,
Mint a szabad szkita? A többi megtört rab.
Melyik király dicsőbb, mint Máté a nagy hős?
Ki oly rettegető? ki oly kemény serös? .....

Mint messze eltűnnek a távol homályban,
Sokáig sajnog még Altáj viszhangjában.

II

Miként tombol az ég, mint tör ki haragja!
Bosznya hevéből villámtűzét szórja;
Sohajában kitör a sígő fergeteg,
S merre végig sodor, ott a föld is remeg.
Düh facsarta könyve árad özönével,
Tán még a vér földet enyészte mossa el.
Majd dörögve átkoz, szörn bérce viszhangot ad,
Majd tompa morajban nemulva elhallgat.

Putána mi komor felelmes csendesség?
Mi létszemmisülést szürelő sötétség! .....

Egyesre a felhők lángtengerben uszának,
Ká exikléaxó villám törve exer utnak,
Éget, földet rendit, megydörögve csattan,
Recsege, lecsapva bérzről bérzre pattan!
Vajjon mi teremtés nem retteget most tőle? .....

Ki az arrott, ki nem rejtőzik el elöle?

Nézzétek, nézzétek, minő vakmerő lény?
Kit nem retteget a volkító villámfény.
Életvesztő helyen, sord szirt magaslatán
Ezer rohamra szöguld, lóhalálban hajtván,
Halálhozó örvény tátony melyen alatt, —
Ott merészen ugrat s szélsebesen halad.
Rémes barlang fölött bérről bérrre szökdel,
Futásban rohamra tömegeket dönt el.

Egy ifju vágta ott utat nem beeresve,
Rohanna, repülve, mint repülő lelke!
Rosszpiras arca villámfényben ~~át~~ ~~szög~~ ~~uld~~;
Diszes hollófürtje a szél ölében reng.
Sugárzó szemei élénk tűzben égnek,
Minden felé tekint, hegynek, völgynek, égnek.
Méltósággal nyargal, lován délcegen ül,
Tűzzel üget, szöguld, keble piheg s hevül.

Eber, tüzes szemét majd egy portra szegzi....
Egy fény csalogatja, új erőre edzi. —
Csak arra vet sóvár, merengő pillantást,
Az csillog feléje, az tüzei folyvást. —
Menydörgés riasztja, csak rögtön lovát,
Világa a villám, fényével mindent lát. —
Mint ha vihar sárnya ragadná magával,
Ugy szöguld szélsebes rohamban lovával.

Hegy hegyet, völgy völgyet észrevétlen hagy el,
Es a távoli fény több s több sugárt lövel. —
Éltető világa mosolyt csal szemébe,
Derültebbé teszi mindegy-egy lépte. —
Hisz a hőzöttyű hely barátságos fénye
Vidáman mosolygva intget feléje:
Mité bírály vára veti e világot, —
Hyon keső s jél mi történelmet ott?

Körötte villányfőny, — mécsvilág a várban;
Künn, fenevad sava, légrázó kajár van,
Lokogva, epedve búsan sívölt a szél, —
Benn csak néma magány, puszta kihaltság él....
A kapukhoz futtat, vágat, rohan s megöll,
Szép, szilaj lovairól inn hirtelen leszáll. —
Dörög az érexkapun, a mennydörgés felel rá,
Csak, rörgyet, dörömböl, még senki sem hallá.

..... De inn az ablakból már hallatszitek egy hang:
„Ki vagy? szól komoran, „En vagyok, jó Tarang.”
„Uram, Orondátess?! Asten hozta, vitén!
Mi szexence! Szolgaid a kaput nyitni kész.”
Szolván, a vér nyitva, s betér Máté fia.....
Döbbenve látja bent, nincs honn atyja, anyja.
„Hol van atyám, anyám, beszélj, hová lettek?
„Mélvén, hogy megölték, hő bossúra keltek.

„Hogy a föld szivéről eltűnjön Persia,
Hogy így Dáriusznak ott meg kell halnia.”
„Veszélyről hirt hozok s atyám élbe tér. —
Persia harcra kész. De székita nép nem fél.
Ha kell, minden vasból kardot csináltatok,
Mindent karddal perzsa vértöt fakasztatok!
Fél, fél újryeregre! fél bátrabb csatára!
Ide fegyvereimet, lesz sennye nagy óra....

„Föld, ég add erődöt, szegődjetelek hozzáim,
Bosszum tüzeiben égj, te pusztító villám!
Yertek el fegeteg, tengervész, vad szelek!
Törvő, lángoló nap pajzsra hadd tegyelek,
Hogy Perzsiát veled gyujtsam, emésztsem el,
Ex átkozott földnek sennyeiübrök kell!.....
Bossuja hevében ily szavakra fakad
S szélsebes futtában már távolban halad.

III

Te nap sötétülj el! az ég ne láthasson, —
 Ne nézze a földön most, minő harcok vagyon?.....
 Sötét feleggét lett a sűrű nyilözön,
 Nappalt éjjé teszi a megrendült földön,
 Leszakad e felleg s vérmexőre terül,
 Utánra szán meg szán egymás fölé kerül;
 A sok kardvillogás beillik villámmal;
 A pajzdöbörgések égőrejjé válnak.

Dárcuadót ingat sok harcraérett ércsbar,
 Mely alatt pokoli kimos éltet takar;
 Hadenyisztó kezek burogányt forgatnak,
 Elcsujtva csapnak, a merre csak hatnak.
 Vértavakban jüredik a megingatott föld,
 Melybe arany bajnok halálhörögve dől.....
 Eg! mi lesz e vérből? társ új Kaspiterger? —
 S felrakott holtakból a föld új áltajt nyer?

Hah! mint rohan, szöguld a perxa hadsereg!
 Dulva, pusztitva jön, mint sordon fergeteg.....
 Mité király csügged, csökken a szbita had,
 Már-már ingadoxik, hív creje apad.....
 De mi ifju az ott? Szöguld löhalálban,
 Hadölő kardot tart oszlopok karjában. —
 E kard tünde fénye majd vakitva villog,
 Majd mint szép csillagfény messze-messze csillog.

(E fény reményfény lesz Mitének lelke,
 Új erőre perszedül, hevülni fog vére.)
 Mindem szbita szemét „ex ifjura” szegzi,
 Szemlélése öket új erőre edzi. —
 Utána közelgve jegyverőre csendül,
 Elteto csatadal harsány hangon sendül. —
 Hadmentő szbitáknak harci darrája ez,
 Üdvözlő körükben nagy lelkesülés lesz.

Hejh! de Máté király nem veheti észre,
Mert perzsa katonát vesz most küzdő-kézre.....
Hah! im hátul gyilkot irányítanak felé.....
De arra „ifju hős” gyorsan ugrot mellé.....
Életör a gyilkos kar kardesapósa alatt....
Máté visszatekint: „Oh, boldog pillanatot!
Tiam Orondatesz?! Hisz élsz! Ég áldjon meg!
Megmentél, oh, te vagy a leghibeőbb gyermek.”

„Harcsra, harcsra atyám! A győzés mindenek lenn!”
Szóla s elvágata vitéz Orondatesz.
Elérte szemre tüzel, éltető lángban ég,
Hogy ez a harc hevít fellobbanthassa meg. —
Ezer perzsát dönt le életsújtó karja,
Holthatron vezet át nagy viandál-utja.
A hol beresztül tör a nagy csatamezőn, —
Az ott verben firdő perzsa temető lön.

A mint a harostéren rombolva száguld át
Tuttaban eléri Dáriusznak sátrát,
Melyet szármas szkita összedönteni ohajt....
De hős Orondatesz hirtelen odahajt:
„Szentsegtörő kerek! oh, azt ne sértsetek, —
A királyi sátrort érinteni vétek.
Vissza! mert halála haláltobakkal járul,
Ha büntető karom xordonan bitáruul!”

Utat tör magának is a sátorba nyit.....
De mi fenséges az, mi elragadta itt? —
Esdő pillantást vet Dáriusz leánya,
Az angyalszépséggel megáldott Státira.
Az ifju bámulja szemre pillantását, —
Mit látott fényében? — Sors ege új napját;
Bajos Státiránál új léte tiündökle,
S elnémult az ajka, de hön rajgott keble.

A csinos hercegnő szeméből olvasott,
És a néma ajak - kedves titkot mondott, —
Wiszhangra talált ex Státira lelkében,
Egy boldogítást piszontszexelmében.
„Hju, nemes vitéz! nagylelkű ellenség!
Köszönöm oltalmát, oh, áldja meg az ég!.....
Irr fogadjon tölem e hála juttalmát. —
Szől sa hősnél adá ékes aranylánczát.

„Dicső boldogítás! fenséges hercegnő!
Kegyétől burditva véderőm még csak nő. —
Inádó tisztelet köt le fenségedhez, —
Örök emlékemben s kegyelet~~szex~~ben él ex!”
Hgy szől Crordátesz a nem ismeret vitéz, —
Lelke kisserélve, midőn szemébe néz;
Néma szemlélettel elbűvölve mereng,
Pö-löttö e perczben egy új, szebb nap dereng.....

.....De mi szaj? — Dáriusz köxelg a sátorhoz —
„Az atyám jön! Vitéz, menekülj! Oh, távozsz!.....
A bajnok eltűnik Státira szavára. —
Dáriusz belépén, tekint lecsínyára:
„Oh ily drága jó lényt védik az Aszterek!
Érte áldozatot hozni engedjének! —
Az hittem, hogy sirba döntött azon egyén,
Gyilkosnak véltem őt, már annak hittem én!”

„Nem, atyám, e bajnok örxő angyalom volt!
Bár székita volt e hős életével ipolt. —
Uj életet adott a sord halál helyett!
Mennyegé büvölte ő e vélt pokolhelyet.
Ragyogó szeméből egy új ég derült rám,
Uj hajnalom pirja derengett szép arcom,
De éltem alkonyát tekinthetem benne,
Ha szerető szive sziveimé nem lenne!”

" " " " Ki volt a dicső lény? Őtet hadd imádjom! —
Legyen bár ellenség, barátomként áldom.
Gyilkos kardal törje baráti jobbomat,
Bár ássa meg akkor kegyetlen síromat:
Te érted, Státírón, síromig keresem,
I mint a nap az égé, úgy ő tied leszen .....
Ide vitézeim! ki megy a bajrokért?
Kincseket szorob ki minden lépésért! " " " "

"
Őt feltalálандó exer vállalkozott.
Maga Dáriusz is hirtelen távozott. —
Azért tovább folyik Orondátesz harca,
Ex a hadi eskü s a nemzet parancsa.....
De mi perzsa hősré szegyi pillantásait?
Ki visszacsapja száj szkitának csapásait.
Vrinta tisztelet hatja át hős lelkét .....
Gyorsan felemeli nemességű kezét:

" Ex aljas gyávoság! addig teremtesek!
Egyetlen lényt exen megtámadni készek! —
Be ne fertőzzétek szennyező rut kezek,
Véretekkel mosom le őt, ha ott leszek!.....
Hah! szkita életet ily vér ne tápláljon!
Szennyes földbe való, hah! oda áradjon!.....
Száj bajtársait vesztve védte az idegert,
Száj életnek irán a perzsa élte ment.

" " " " Köszönöm szép tettét, hős, nemesség,
I exerszer áldja meg érte a halás ég! —
Oh, de rut gyávoság lenne az én tölem,
Ha életet szánva tartná a kegyelem. —
Boldogitobb nekem a dicső szép halál
Ha süjtő kardja itt, a harca körben talál. " " "
Ekként szólt a perzsa, a bátor és erős. —
" Halljam dicső nevét, ki kegyelmed nagy hős? "

Kérdi Crondátesz s gyötört kíváncsi lesz.
"Dáriusznak fia, maga Artálexkerkesz?".....
Crondátesz szemé örömlényben ragyog.
Nem tud szóhoz jutni, keble hévvel rajog.
Artálexkerkesznek csak néma, mosolygó int,
Majd elfordul tőle sa jó Egre tekint. —
Státira bátyja itt?! Véletlen szerencse!
Az ég úgy akarta éltét ő megmentse.

"És ha szabad kérdnem ki legyen kegyelme?"
"A scytha nemzetnek egyszerü gyermekke:
Böndögér a nevem." Így szól Crondátesz,
A nevet magára övatoságból vesz,
Nehogy Státira, mint Máté fiát lassa,
Ki atyja halálos küzdő ellentársa.
"Nappelkü Böndögér övendek, üdvözlöm,
Médves barátjának fogadjon engem ör.""

"Oh, sűrű az leszek, halál válszthat el,
Mig érző szívet hord e hü, szilárd kebel."
"Így kötö, Crontesz* a barátság figyét:
Barátság s szerelem hevité most szívet. —
Crondátesz lovat adván barátjának,
Elkísértette őt gyorsan elvilágnak. —
Egre Crondátesz a harezra tekinté,
Es mit lát? a perzsák majd mind legyőzete.

A sábiták györelmet arattak fölöttük.
Nagy perzsa vérmexöt hagytak el mögöttük.
Mennyi sóhaj tölté el a savart leget? —
Elkomoritották a boronyó eget. —
Boronyó é' honol Crondátesz lelken,
Misz nincs Státira^{valk} nap-szemfénye eger;
Letünve véje azt örök alkonyában?
Né derengjen újra derült hajnalában?

* A krónikában majd Crontesz, majd Crondátesz
név alatt fordul elő.

" Oh e saembe tödult hö szerelmem könyve
Költje innen a harcra tüxét öökre!
Elvetem e kardot drága hü szivedert; —
Örömkönyvem mossa le ezen perzsa vért!
Herczegnö! enyém léssz, enyém minden áron,
Bár e lét hatalma nekem ellenálljon!
Ugy szóla magában s örsátrába futtat, —
Hol szolgájam kivül már senkit sem láthat

" Usten hozta, uram! Mi szerencsét hozott?
Felséges királyunk már régen távozott."
" En is megyek szolgám, — de nem szép háximba
Itt, itt kell maradnom, harstalan háiba! —
Dáriusz leányát szivemnek rablója,
Ez ki ittlétemet nekem parancsolja. —
Te meg most elreheted atyám udvarába,
Megmondod, soká nem jöhettek háximba.

" Oh, de szerelmemet titokban örsid meg
Mert árulásokkor, ha én ottom temetlek,
Elvénitri fogom áruló ajkadat!"
" Nem, uram, szolgáid, mint a sir, abint hallgat.
" Mondd ottthon, hogy miért keim maradtam e
" Hol azért éltetnet birtoságban töltöm." ^{földön}
" Ugy hát Usten vele! Alosza meg a jó Eg!
" Legyen távol tőle minden rossz ellelség!"

Mely búval keservvel jár elbucsuzásnak
Mindegyibük eltér választott utjának. —
Es hős Crondátess rössantón mehet,
Mely a szerelmnek szép kertjébe vezet;
Bájos Skátira volt e kert megnyitója,
A lesz virágának kedves ápolója:
Vájon e szép virág idegen ég alatt,
Hü Crondátessnak mi gyümölcsöt hozhat?

IV

Míg mely gyászba merült legyőzött Persia,
 Diadalinnepét üli meg Szukitia,
 Fennem dicsőítik vitén Máté királyt,
 Mely Áltáj' bérceim szív viszhangra talált. —
 Ma a nap érte ég, érte dicső fénye,
 S minden virág neki virit gyönyörre.
 A gyilkos kard helyett vig kobort pergetnek
 A harcosi vér helyett örömkönnyet öntnek.

E köny nem olvasgja Máténak jégkeblét,
 Hareem a hó boszu fagyos merességét. —
 Kire szörnä annak életölő tüzet?
 Ki az a vakmerő ki még ellene vét? —
 Azt nyjtaná le most halálhordó nyila,
 Kinek mentő karja neki védpajzs vála;
 Ki őt a diadal fényére vitte fel;
 Kinek éltét adá - annak venné most el:

Crondátész éltét rabolni akarja,
 Őt honárulónak, ellenségnek tartja;
 Mert megvédte vala Dáriusznak sátorát
 S mert megoltalmazta Artáhszerkészesét fiát.
 Hiszen ismeretlen fiának szereleme,
 Nem tudja mirő szív hatalmas il benne? —
 Et harostűz villáma s szerelem napfénye
 Együtt áradjanak lelke dult egére?

Máté fia ellen boszu harcára tér
 Melyről segítségére eddig senkit sem vél.
 Azt hiszi a harcban fia már elveszett,
 Vagy tán Dáriusznak serevedő foglya lett.
 "Igen Crondátész, mint fogoly maradt el,
 Ezért mihamarább kissabadtrom kell."
 Exer ürügy alatt Máté hadat visel,
 Mit könnyen hitet el busongó nejevel.

A szenvedő anya már magára marad,
Lokogása között fiára áldást ad,
Utána elhallgat, ajka néma marad,
Sohaja már elfogy és könnye kiaprad.
Siri magányában minő csend honol ott!....
De ah! mi halk léptek? Valaki kopogott....
Im Arábeszesz lép be: „Tetséges asszonyom!
Terevő Istenelem! Oh, mit kell itt látnom?”

A kétségbe eső hü szolga szavára
Remegve felriad s döbbenne néz rája:
„Arábeszesz élve itt?! és nem a harc mezőn?”
„Dondáteszével életem mentve lőv!”
„Cél? egek Ura! mint fogod? Oh, beszélj!”
„Mint kémet hagytam el és birtomságban él.”
„Oh balgataq fiv! Örsuját ássa meg,
Es én szegény, anya éte szenvedhetek!”

Uly szavakra fakad s szolgájára borul,
Arábeszesz szeméből a részvét könnye hull.
Sohaj sohajával, könnye könnyébe sely,
Bánatos szívéhez üdvöt írasztva szól:
„Az anyai sohaj nem csak leget hűthet!
Az anyai hő köny nem csak port öntözhet.”
Dult sötét lelkére remény sugarát hatott,
A hit égi fénye vet arra világot.

V

Ferjözön írasztja Persepolis városát;
 Rózsaszőnyegjei val a sok ékes út most;
 A díszített sok ház rózsahajlékka lett,
 Mosolygva derengett, égi pírban fénylett, —
 Olyan pirt íraszt szét, olyan szinben virul, ...
 Hogy benne a szép táj szégyenülve pirul.
 Minden perzsa ajak örömdala szól ott,
 Vidáman üdvözlék a magasztos napot.

Nevnapját üli meg Dáriusz királynak,
 A szózatok róla ajkáról ajkra szállnak.
 Ézer s ezer bajnok gyül ez ünnepekre,
 Harczjäték tartatik meg tiszteletére. —
 Szép Státira adja a drága jutalmat,
 Mi minden kebelre hön lelkesítve hat. —
 Merre is sok szép harcos! merre is bajnok együtt!
 Iha meg Orondates lehetne e helyütt!

Ha itt Státirára szép szem ragyogna!
 Hasztalan keresték, se hirt se irányra.
 Trunyfalástban ül ott Dáriusz király,
 És mellette neje, szép Khissigambisz áll.
 Ott Státira foglal Roxaniánál helyett,
 Altala hön kedvelt barátneje mellett.
 Anott Artabaszerbessz. Ki-ki helyére ül,
 Ihre most már a sor harczjätékre kerül.

..... Ha! már riad a kürt, adatik a jelszó,
 Tüzeli a keblet, lelkesítve hangzó!
 Lángolnak a szemek, felgyullad minden arc,
 Eleszi a vágyat a felséges dicső harc! .....
 Im Khambisz, hős ifju lép ki a harcstérre,
 A ritér tömegből vivő-társat kére. —
 Sok bajnok küzd vele, de mind legyőzetnek;
 Nem találkozott még pára e hős tetteinek.

..... De mi deli bajnok ereli fel kardját? —
Fényes sisak fedi méltóságos arcát. —
Remélve lép ki ő! nagy Hámbisz megdöbben,
Még nem láttak ily hőst a harc küzdőjében.
Milyen dőlcsereg alak több már alig akad,
Tudtunk minden személyt bámulatra ragad. —
Mererev szegzi rá Dáriusz szeméit,
Kiváncsiság gyötri, hogy ki lehet ez itt?

..... "Hát kardosra kardod! Gyáva ki visszalép!
"El erő keblemben, karom milárd is ép!"
Szóla heves Hámbisz a fedett arcukhoz,
Ki néma intéssel igennel viszonoz.....
A két kemény bajnok im állást foglal el
Szordos tekintettel vad viadalra kel. —
A karok kiregylnek, csapás csapást éri,
Egyik a másikat már erejét mérí.

De a rejtett bajnok csak vár jätéket üz, —
Hámbisz nagy hevében már lelőhad a tüz. —
Hah, 'mikeint hanyatlak, inog, gömnyed, rohad,
Kimerülve lerogy türe csapásokat. —
A rejtélyes bajnok életsújtó karja
Palarnenyi vitét rettegésben tartja. —
A sok szegyenült hős csak szerecsét próbál,
De hasztalan csak rit legyöretést talál.

Még csak Atákszerkeszes van közzöttük hátra,
Meressen lép ki ő a veszélyes gátra!.....
De a rejtett bajnok érintetlen hagyja.....
De mi több kiesik kezéből a kardja.
Kardod kardba! társ nem méltó rá enyém?
"Vagy kímélni akarsz? Hős! nem rettegek én! —
Hadd lássam arcodat, vagy csak hangodat ad?
Szóla Atákszerkeszes, de az néma marad.

" " Ki vagy derék bajnok? le, le a sisakkal! " "
" Szól hozzá Dáriusz mely kíváncsisággal.....
" A szót tett követi mely mindent elárul, —
" Inre a rejtett arc hirtelen feltárul
" " " Mi áldás! Bördögér! Oh, égnek küldöttje!
" Isten hozott lelken újjáteremtője! " " "
" Hgy tört ki Státira keblére borula,
" És minden egy szeméből hő örömköny hullta.

Nos Státira hol van az éden jutalmára? —
Nem, nem — oh ez kevés! — szól Dáriusz ajkán —
Oh ég övérdj velünk, add te is jutalmad,
Küldd le Bördögérnek, küldd a csillagokat,
Hogy dicőségére világosítsanak! —
Add e szót „Bördögér” minden sergő ajkán,
Lengesd a szél hárfán minden madárajkán,
Ég is föld hirdesse „Bördögér” itt vagyom! "

És midőn Státira a babért átadja,
Prondátesz reá könyeit hullatja. —
Szorban ezen köny - Robszánra szeméből
Eki nem oltja tüzet, nem cnyhit hevéből, —
Dicső Prondátesz szemének sugara:
Felgyújtá szerelmét, tüzet vetvén arra:
" Feldult lelken övé! Segíts ég hatalma!
" Add szivét, nélküle hő szivem meghalna! "

^h
Ekként nyilatkozik Robszánra szerelmére. —
Ha tudná Státira vetélytársa terme!
És hogy hős Prontesz Máté király fia:
Vajjon ez közzöttük mi gondot okozna? —
De így Dáriusznak legjobb neve rogyja.
É Prondátesz legjobb jutalmaróist kanyja:
É babérkoszorú hitves-párta lesz-e?
Bár a hatalmas sors ily véget rendelne!

Az égi harcstéren félelmes csata dúl,
 A földi háborút jöszva haladja túl. —
 Inn sok küzdő felhő viharvármagyon repül,
 Lord tekintetükön vérszes komorság ül,
 És midőn bosszusan összeütközének:
 Hah! dörögve csapnak egymás tömegének, —
 Egymásra pusztító villámokat szórnak.....
 Hogy égő tűzükben esővé olvadnak.....

Tár hogy a földi tűz kioltassék vele,
 Melylyel nagy Perssia inn megint eltele. —
 Mité bosszútüze lángolva ég abban, —
 Tárna szöratná győző hatalmában.
 Melyről Crocodatesz hiszen semmit sem sejt,
 Hogy e harcra ellene bosszúküzdelmet rejt. —
 És ő nem is küzdhet honfi-társi ellen,
 Csak Dárius elött oda szinleg megyen.

I mi több honfitársi esze ne vehessék,
 Távol a harctértől gyorsan elrejtőzék. —
 De ott Attilakerekessz ismert lovon halad,
 Midőn Crocodatesz ellenük vitt hadat,
 Exen lovat ada kedves barátjának.
 Ismert, jó lova volt ez Mité királynak,
 Bátor, dőlőreg, nyerges; tűzre, vízre megyen,
 Nem rettegteti azt semmi földi elem.

..... De nézzetek amott diló Mité királyt!
 Elénk küzdelmében heves bosszút kiált:
 "Dörögj, dörögj te ég! átkozd bünyös lelkét!
 Vakits, vakits, villám, vakitsd ábrók szemét!....."
 Csak fiót fürkészi gyilkos pillantása,
 Hogy a "honárulót" sírjába áshassa...
 "Hah! amott a gonosz! már elöttem rémlett....."
 "De mint elrejtött, mi bünyös ál-bény lett!"

" Sisak feddi arcát,* hogy ne ismerjem fel.....
De lovam alattad, ördög! ex arult el!.....
Ime Máté részegri a repülő nyilat:
" Halj meg itthon!" - söl is gyorsan elvigtat
.... E nyil Artakesser bűvészt a földre terelte,
De testét halálos módon nem seberte,
Ime Máté király ily uton csalódott,
Lova által, melyet fia annak adott.

A sebert nem tudja, ki vala a lövő,
De igen Prondatesz a bűsán részrevő;
Mint otthon a nyiltól megmenték barátját,
Telismeri abban atyja, király nyilát,
A mit Prondatesz emlékül elrejté,
Hogy kié? arról más semmit sem sejtete.
Kosszi időt kivár, míg beheged sebe,
A baráté vigasz gyöggint öntend bele.

* A székelyek ugyanis sisak nélkül, míg a perzsák
sisakkal fedve harcoltak.

I míg e nyil barátját testileg seberte,
Hő érző bebléber lellei sebet ejte.
Pedig bossusatyja az ő testét oxélná -
Ha ezt Prondatesz, az ismerget tudná!
De így e nyil, a mely éltének volt szánva,
Atyja - s hovi emléke, imádott bálványa;
Törvő könyryel önti - sive vére helyett;
Halál kín helyébe - hő honfájdalom lett.

VII

Füredik, füredik a nagy piros tengerében,
 Felhőpedőbe burkolodxill szépen.
 Meg léven törülve hajrolfényű képe,
 Hiu pillantást vet a Kaspi tükörébe.
 Orman Máté király várakója élén, —
 Biz érdemes is az! ott mi sok szép vitéz!
 S mint a nagy derengve néz a lovagokra,
 Mosolygó fényt árassz, minden szemre, arcra.

De nem Máténé! benn van ő lakáiban
 Egyedül busungva, egyedül magában.
 A magas, nagy várból merem tekint ki,
 A merre lelkeinek forró vágya inti.....
 De mirő harsány hang, mirő raj az kivil? —
 Csapongó kedv persodül, minden kebel hevül.
 Vidáman üdvözlike a megjött hős királyt,
 Ki szép harójától oly régóta megvált.

Es benn Máté neje a nagy febriad.....
 Mi sejtelmét terem? mi kellemeshirt ad?.....
 Kínexve lakából Máté jöttét látja, —
 Már anyai keblét öröm boldogítja.....
 Oh, lelke repülne szeretett fiáért!
 Mire Máté király otthonába betért.
 "Hol van Orondátesz?" kérderi féjjetől. —
 "De Máté szótlanul neje keblére dől.

"Oh, mondja szivölö", életsújtó szavat,
 "Hogy meghalt!", bis neje ilyen szóra fakadt.
 "A harcstéren halt el," mondá Máté király. —
 Nem hallja már neje élő halottá vál.
 Árkészess, szolga is siratja hü urát:
 "Mirő dicső vala! olyat az ig nem ad.
 Mi öldött teremtes, mirő drága lény volt!
 "E kelek fölölon a legbecsebb holt!" " " "

Igy szóla Mátéhoz a kesergő molga,
Kinek ilyen búval s hasam volt dolga. —
" " Ne hidd azt, trükkös - viskorrá a király,
Még ezt eddig híved, te is bünsös valál.
Tudod ki volt urad? — Honáruló vala,
Megvetve nemzetét hazafi vért ontta.....
En intottam volt ki a bünsösek lelkeit,
Ekként bünhődjék az, ki hona ellen vét! " "

" " " Egbe kiáltó vád! felséges királyom,
Salodásod vétkes, - büntesd bátorágom. —
Bár szent fogadás köt a titoktartáshoz,
Még is megsejese, felség, üdvöset hoz,
Mert az ártatlanná teendí uramat.
Felséges királyom, hallgasd meg szavammat:
Státira szerelmek köté Perzsiaiba,
Nem térhetett vissza kedves hazájába. " " "

" " Szerelmének rabja? s ezért gyilkolám meg?! —
Oh én gyilkos atya! ő ártatlan gyermek!
Tegy sükkette' halál! ne halljak már több söt. " "
Önmagát ártkozva ily gyötrelmekkel szölt,
Minden pillantása bánatkönyvet hullat,
Minden egy szavából sóhaját hallattat. —
És a szegény anyja nem érzi bánatát,
Az önkívület mi boldog fájdalmat ad?

Imre a nap letűnt; a halvány hold feljött. —
 Az ért kergetvén, fél, sápad az üldözött. —
 Midőn a mérges nap még csak nyugatig tét,
 A hold a föld alatt jöve keletre ért. —
 Fél is a hold tőle, ejh! ha utoléri,
 Szegény sápadt holdat hamuvá ígeti. —
 Hát még a csillagok, mint renegnek tőle!.....
 Ha a nap egyre jön elbujnók élöle.

Csak, ha a mérges nap a föld alatt kerget,
 Akkor övék az ég, egyik sem retteghet.....
 Imre most is várják csillagkirályukat:
 Yön már a hold-király, most bátran vonulhat.
 Nyugatig kíséri nagy csillagserege, —
 Míg felnyílik a nap piros trófiájának.....
 Maga szalad a hold nagy rettegésében, —
 Csak is egy "testőre" bolyong ő körében.

Szédülve, sápadva tekint le a földre, —
 Talán én Robozárát veszi most szemügre.
 Bús, halvány arcával szarva rokonsever,
 Kinek a szerelem mely fájdalmat szerez.
 Imr esdve térdreel Orontesz előtt,
 Torron innáidva, mint második teremtőt:
 "Ne vess meg égi lény, oh emelj, öleld be,
 Mert a porban élök a halál ölébe!"

" " Szívem Hátirái, s egy szív teremtetett,
 " " Telejtsd el! a jó ég áldja meg lelkedet!" " —
 Ott hagyja Orontesz Robozárát egyedül.....
 Hi mi boldoslattu gondolatba merül!
 " Rósalimoz fűz téged Hátira szívéhez,
 " " Hejh! bosszunnak éle métrabírója lesz! —
 Most diis a szerelemi kéjes rósszállat,
 Bosszun rósszára gyilkos mérget hullat.

„ Boldogság napjában ég lelkeitek ége, —
És ígétő hö a vihar előjele,
Lecsap rá a villám: bosszúmat villámra!
Akkor jeldült szivem már boldoggá vála!”
Ugy szóla magában, körötte siri csend,
Egy lény sem halotta, csak a sápadt hold jent,
Csak a mindent látó sok csillagszemü ég,
Láthatta figyelve, hogy itt mi történék.

IX

..... Nézzétek Dáriusa és Nagy Sándor hadait!
Összeütökörétek, nézzétek csapásait. —
A nagy világrontók! Kicsiny e föld arékaik, —
I mint dúló hadaik a földet rendítik,
Mintha minden iltet megfosztánának tőle, —
A lét nagy halottja támadna belőle.
Nézzétek Crontest, a harc örö lelket, —
És a nagy tömegben gonosz kiséretét:

A bossus Robszánót, — férfi ruhát ölte,
Alnok arca ime még sisakba rejtve:
„ Szép pir fedte arcod nebb, lesz a vérpiában,
Státirának könye massa le azt orman! —
Szemed nyilsugarait lövelted szivembe, —
En is mérges nyilat szegerek tiedbe!.....
Szól Robszána s reá mérges nyilat röpít, —
De mit a sors keze más irány felé vitt.

De azért csak mégis titkon követi őt,
Szászor kísérel meg, de szivebe nem lött.....
De hah! ki rohan ott? Nagy Sándor tör elő, —
London tekiintettel Crontess elé jő, —
A ki Mátét s fiát régen ismeri már, —
S Roxána láttára vele most szembe száll:
„Te is itt vagy, mint követeg, skita király fia?
Lássam hatahadat, hősöknek nagy ifja!

Mig ez Roxánában csodálatot kelte, —
A mit itt Nagy Sándor tisztán jelderte.....
„Összesap a két hős, darda dardát tör szét,
Szikla ruzódhatik hová sujtja kezét!
Egy halálosapásuk száz halált hozhatna,
Mert két lesújt karjuk százszor meghalhatna.
Halálosztó karjuk hisz egyenlő erő, —
Nagy hatahadan nem küzd a két drága nagy hős.

..... De im ott Roxána minő boszut rúvel?
Nagy Sándor öriből háromat kiszemel,
És perxa ruhába öltözteti őket,
Keresztülviendő a nagy boszútervet:
„Nos hát velem jöttök, ott Darius szátra,
És abban rejtezik leánya Stitira. —
Mikön intni fogok őt foglyul ejtitek
S mi gyorsan Nagy Sándor lakába viszitek.”

..... Hah! minő sikoltás rúxa meg a leget? —
Meghallván Crontess, diút lelke remegett:
„Ex Stitira hangja! Eg, mi történt vele?...!!...
A hangot követve mi gyorsan eltiire. —
Féltmes nagy sava, viharos raj támad.
„Szent Eg! elabolták kedves leányomat!
Halál a rablóna! Halál! Üldözzük őt!”
Hol van hős Bördögét? mentse a hercegnőt.”

Dáriusz szavára Roksána körbevág:
"Böndögér kiülése? átkozott halgaság!
Tudd meg, dicso' felség, Böndögér kicsoda?
Máté király fia: ex Nagy Sándor szava.
Talán kím köztünk? vagy Státirát híván,
Dicso' trónodra les? Tiad ő sebre' tán,
Hogy így halálával trónörökös legyen. —
Ért jósolja, felség, igazlító lellem. "

"Még e csapás kellett! Istenek süjtsatok! —
Legboldogtalanabb király sapa vagyok! —
Halál Böndögére! Mentsetek leányom,
Aldott hozójának minden kincsem adom! " "
Hogy szöla szölogva a szánandó király,
Es gyors parancsára már exer készen áll.
Maga Kriszigambin, Dáriuszok neje, —
Roksána vezetvén, Státiráért megre.

Csak Dáriusz király hada mellett maradt,
Mely ilyen savarban egészen lepadt,
S Nagy Sándor hatalmas könnyebben győzhe-
^{tett.}
tett. Hgy Persia földjén újabb tenetö lett,
Mely fölött minden szem bánnakönyvet hullat,
Csak is Roksánai örömkönyre fakad,
Hogy bossuja győzött lelke öröme; —
Oh, de mi iratott a sorsnak könyvébe?

X

A nagy égnek sreme inne már felnyitott
 A világon minden szemnek sugárt adott;
 De szegény Státira ebből semmit sem kap,
 Élve párvan attól: börtönbe vetett rab. —
 Mint fehérliom a sötét barlangban,
 Ugy tűnik fel ő itt sordos magányában. —
 Mint a sírhant fölött a gyászvirág virít,
 Halott halvány arca úgy tekintető itt:

Gyászvirág az arca, heble a sírhalom, —
 Előholt szív van benn, öli a fájdalom;
 Sűrű bánatkörnye annak hamvategyje,
 És felke sírhaja reggeli szellője; —
 Oh, de Aronditess szép sreme a napja,
 A melyből eltető sugarait kapja, —
 Ha rá irasztaná, felvirulna ismét,
 Uja visszakanyeré élénk pársasáinét.

..... De ah! inne nyiták a börtön ajtaja, —
 Belep az ő: „Főjön!” e szóval tudatja.
 Státira követve eljut a szép kertbe, —
 Ková csak mihamar hős Nagy Sándor tér be:
 „Halló, argyali szép hölgy! Valassz kettő körött
 — Nagy Sándor élbe ily föltételt tűzött —
 Vagy nejem fogsz lenni, dicső királyné leszz,
 Téged magasztosít minden egy szív és ész,

Fenséges trónomon szász meg szász nép imád,
 Minden ihletett ajk, minden neves szív áld;
 Vagy ha nem én vagyok, — jegyesed a halál.
 Valassz e két út közt, tisztán elötted áll. —
 Atyád sörstengerén jégbúcszeként tűnök fel, —
 Szerelemed napheve olvasthatja azt el.
 S most időt engedlek a gondolkodásra.” —
 Ott hagyá Státirát gond és busongással.

Merev tekintettel szemre egy ponton függ, —
Vajjon eszmélete mi gondolaton sügg?
" " Valaszzam itt a sirt, amott rabságonat?
A rabság szenvedést, a sirt nyugalmat ad. —
Vagy atyáim javára feláldozzam magam? —
Shol van hü Bördögér? — Mit tesszr xavart agyam?
Tereutö Isteneru cseréld ki lelkeemet,
Eseréld ki hö érvö szexelnes szivemet. " "

Égy szóla magábam, körötte halálcsend.
Csak az Ég látja most, mi történik itt lent,
De mégis, még egy van, ki mindent lát, hall ott,
Ki néma szemtanu: az ör figyel amott.
Részvéttel tekiarté Státira keserét,
Bánatos panasza ugy meghatja szivét. —
Habozva, félénken közeledik felé
És szomoru hangon e szavakat ejté:

" Oh, királybisasszony, ne fogyassza lelkeit,
Ne homályosítsa fényes, drága szemét!"
" " Mirek a napsugár a hervadt virágra?
Még csak jobban viszi enyészto oszlásra!
Miert e szemnek még világ, tümő fényár?
Ha siri sötétség van dult lelkeimen már!
Miert e fényes ég? nekem ez vagy sirtolt:
Alatta én vagyok egyetlen élőholt! " "

" Oh itok süjta le aron vad lelki nót,
Ki ide vitette a drága hercegnöt! —
Az egyik rablónak nekem kellet lennem,
Hogy nem döntött le ott büntető Isteneru!
Hej! csak még láthatnam, pokolba vetném ö!
Troma festetném vele e nyilvessöt! " "
Imre Státirának az ör ezt vallotta,
Ki —, hogy a nő ki volt, ebből nem tudhatta.

Mibént is sejtették, hogy Roksána jöke?
Sántatlan hü bácsiny bérébe bujt volna. —
Az aláhullt vermet szép rózsás hant fedte,
Melyen rít Roksána Státirát vetette. —
Oh jöj Cronolátesz, emeld magadhoz fel!
Többet nem bírhat már egy gyenge nő kebel. —
Hol bolyongsz exiltalan tévesztett utakon?
Irád sugallata boldog irányt adjon!

XI

Sülyed, sülyed a nap fényes lángszárvyakon,
Ölebe fogadja a mosolygó alkony.
Mint papogó, szeme bucsupillantást vet
Csillaggyújtó tűre clónti az eget;
Mird meg, anyji örszem tekint le a földre,
A szendergő tája virasztó fényt vetve.
Wagy hogy azoknál lent világosítsanak,
Kik inné Nagy Sándor kertje előtt állnak

Misz öket ismerjük: Státira hü anyja
És a gonosz lelki szindelő Roksána.
Tudjuk clindultak Státirát keresve —
Suri több Roksánától még ide vetetve!
Hogy így annál inkább ártatlannak lissék,
Hogy jó szive fölött ne lehessen kétség
Hgy ögyelgének ott melyen töpremlédve
Wigre elszántsággal beléptek a kertbe.

Es a díszes kertben, e rózsás börtönben
Ott keserg Státira, könny csillog szemében.....
Hull, hull egy virágra harmatseppje világa
Es a napsugáron a szép égbe szálla.....
Száll, száll sohaja is a virágok fölé
Egy virág lelkebe: illatárba ömlött. —
Fgy keserge arrott csendes magányában,
Amily rajz szivében, itt oly némaság van.

De mi lesz hallatszik?... Kik körelgnek arrott?
Lent Ester! Státira, minő két nőt látott?...
" Kedves drága anyám! az ég küldött hozzáim!"
Erményit mond szememul a többi nő ajkain. —
Sohaj sohajba száll, és hö könny könnybe foly.
Miköz a szív beszél, a gyenge ajk nem szól.
Annál többet beszél ott ama másik nő,
Hisz e hölgy Roksána, inn ext mondja ő:

" Szegény, jó Státira! milyen csapás sújtta! —
Ez volt életemek leggyászosabb útja.
Mig ide jrhettünk, mily kétség aggasztta! —
Mála! Státiraunkat az ég visszaadta! —
Iha tudnád, szegény lány, ki volt raboltatód:
Nem, Státira, ne halld emez intortatót! —
De jóakarattól ki kell azt mondanom.....
Hogy raboltatódként Bördögét vidolom."

" Ester! Te mondj valót, igaz mit e nő szél?!
— Ely szavak törnek ki Státira ajkából —
Hisz jószívű öröm azt vallotta nekem,
Élőltta, hogy egy nő raboltatott engem? " "
" " " Ne hidd hü leányom, tudod ki Bördögét? —
Máté király fia, vagy a perzsa tróné.
És ezé ártábszeszt, tanu itt Roksána
Nem érdemli, hogy egy sohajt küldj utána! " "

" " Most már jöhet a halál! Én Nagy Sándor, ölj meg.
Oh anyám, felejtse! - többi nem szenvedek. —
Nagy Sándor várja már hogy választást tegyen
Vagy az ő jegyese, vagy halálé lennék.....
" " " Halált?! Az ég nem! ha ismerem anyádnak.
Oh éj! az istenek leányom megáldanak!
Bárhol légy is lányom, oh, csak láthassalak,
Akkor boldogítsa, stégeljen áldással!

" " " Nagy Sándort megvettem, mi boszúját ünné?
Szüleid s hazádat a sírba döntené. —
Felejtse el Bördögért, áldora jó hazádnak!
Istenek, emberek egyaránt áldanak. " " "
" " " Legyen akaratod. Elmi tünni fogok,
En szenvedek, csak te s hazám legyen boldog! " " "
Ez a sír a Státira s anyjához borul,
Majd nénnám szenvedve elhallgat hő ajka.

IV

Tömlőcs sötétségből ki napfényre menné, —
Hogy csak megvakuljon világot kért szemé;
Ki mohón szívja be a virágillatot
Es méreg szagával öldökölve hatott;
Kiverte szonyját vltá egy üde folyadék, —
Es gyilkos mérgeben a halál rejtőzik:
Ugy látszik elötte Prondates léte
Lidvadó anyádnak, majd ördögnek méite.

XII

Szegény Orondátesz! mennyit fáradozék!
 De hü Státiráját nem találhatta még. —
 Ki legkedvesebbet maga elött látja
 Se legnebb perczében a nap megrábitja,
 Világtalanná lesz ezen szép világban,
 Örök éjet leljen, mint sötét sírjában:
 Orondátesznek is úgy kiint fel az éjnen,
 Nem látja Státiráit soha életében;

Hö fájdalomat hagyott Státira emlékiül,
 Széba vinné vele, ott talán majol bikiül. —
 Hlyen fájdalomok könt, mint egy völgyet elér,
 Ledöl ott a földre is nyugalomra tér. —
 A lenyugvó-napon szemre mereven függ, —
 Wajjon lelki szemre mi képreleten csügg?
 Oh, Esterem mit ér ez ég napja nélküül?
 Oh, mit ér ezen szív hö szemelme nélküül?

Te egyetlen emlék! te apai hü nyil!
 Oh, ölj! a sír után löttém új lét nyil. —
 Nem Ártálesszerkeszt, e dult szívet öljed!.....
 Inn már hurja jessül..... oh, de beze reszbed....
 Kicsik kezéből, a rögs földre hull,
 Rá büs szeméből sürü könye tödul:
 Oh, én büns gyermek! Apám, anyám, hazám!
 Hlyen büns uton én öket itt hagyom?!

Lovár lelki szemre szép hazáján mereng.
 Fülében ideser a szülői hang cseng.
 Medves anyja szava viszhangzik lelkeben,
 Kéjjel boldogulva mint pihenő életben! —
 Madárt irigygyel mér, mely honába repül,
 Irigygyel a felhőt, rá szemében könyüül:
 Hövetlek majol én is, e földön nincs helyem,
 Enyhítő síromat megásmi ott kelljen!

"Haxám, kedves haxám! miért hagyta el?
Ugy e szerelmes szív fájdalmakat nem lel.
Eg add, véghallásom anyám szava legyen!
Ó végpillantásom s koporsómba tegyen!"
Szegény Orondátesz rokogva így szóla,
Skönnye árult szemmel a földre borula.
Nem látja jó anyját, az anyagi örököt,
Nem látja Státira, ki vigasztalná őt.

Mert egy csillag lettem s nem látni időfényét,
Minden csillag hulljon s az ég legyen sötét?
Mivel egy életcep nem dereng fényével,
A nagy életterget plötte tűnjék el? —
De szerki nem vez részt itt szenvedésiben,
Sötétig körötte, mint borult lelkeben. —
Szegény fájdalmait nem nézhetem a nap,
Ott hagyá leenygvel, nyugvást csak ő nem kap.

XIII

Mi földön hunyta le Orondátesz szemét?
Nagy Sándornak földjén alvotta át az éjt. —
Napsugár s madárhang ibressette fel ott —
És a vidám ajkák, a melyeket hallott:
Mire persző öröm? mért örül az ország?
Mert hűség Sándornak menyegzőjét tartják
Mi leszen hitvese? — a bíjos Státira,
Orondátesznek ezt kellett hallannia:

"Mint e nap az ég s fényével árasztja,
Ugy Státira anyám és más nem bírhatja!
Lelkéből kitörve ejti e szavakat
És térdre borulva hő imára fakad:
Uram! add a felleg fölöttem eszöljör,
A sors egy napja nekem is ragyogjon!
Adj erőt karombá, adj erőt lelkeembe,
Véress utaimon dicő szemt nevedbe!"

Ugy szölt is utra kell, verere a napfény,
Pilyafutásival dél felé vezetém.
S mint e nap dél felé mindinkább, hön derül,
Szerelemnek tüze jobban, jobban hevül.
Azért lelke sötét, bár ragyog a szép ég, —
Derült lesz, ha az „ő” szemnek fénye ég.
E nap még ma nyugszik az alkony körében,
Nyugszik-e Orontes leolvasó ölében?

XIV

Nagy Sándor párhuzai egymásra borulnak,
Könyves levelükreől harmincszenneg hullnak, —
Státira - s aranyjára hullanak, peregnék, —
Hogy hö könyveikbe bele vegyüljenek;
Zöld, suhogó lombjukt, s ohajtással rugnak,
Melyben e szemvedők résvétkangot hallnak.
Nincs, ki vigasztalja, nincs ki menteni őket,
É midőn Nagy Sándor hatalma retteget.

Ma tenne Nagy Sándor szabad lelket rabbi,
Ma szép ifjú napját leggyászosabb nappá. —
Mint halandó halál - s virág hervadásra,
Ugy kiszült Státira el ezem napjára. —
Ha sírkövek fölött labovait, csapnivalak,
Nem volna rutabb, ha menyegzőt tartnivalak. —
És ravasz Poksáira itt még szája őket,
Szeme könyvet hullat, - s gonosz szive nevet.

De a sorsnak leve minden bünyöst lecsap, —
Most félhet Pokszána az Égtől ritkót kap! —
Félhet amax ötöl, ki annott közeleg,
Ki Státirát rablá, e szenvedélytől remeg.
Emmek lelke, tudjuk, Státirát ugy száma!
Ki jelfedezte volt, hogy, egy nő raboltatá.....
Ím most felismeri Pokszána szenvedélyt —
Mirtelen bitörve megparancolja kilétét:

"Nézd, nézd csak, hercegnő, — ez volt raboltatód,
Ásterekre mondom ezen szent igaz szót!" —
Ugy törvén ki az ör Pokszána távozék,
Státira ajkáról már hang se hallatszik,
A gonosz felkü nő pettegre tűnik el,
Kuszog, bünyös szíve egy szóval se jelel.
Míg a szegény anyja ritkót szór utána,
Lelkenyítő ritkót minden sóhajtsá.....

Ah! de ki az, ki e sorsra elösiet? —
Ki mint az Eg küldöttje ide irkerketett.....
Orondátesz jön ott végre valahára
Meglelhette őket sok kutatóra! —
Mint ki a sülkerten halottját gyászolja
Segyszerre gyászolja annott feltámadóra:
Ugy tűnik fel Státira Orondátesz előtt,
Szent johászban áldvára érte a Teremtőt.

Státira mit sem lát, most is sírva borul.....
De látja az anyja s láttára lelke dul. —
Majd bitörni akar, majd elreimul szíve,
Végre nagy hevelőre e szökevények fákada:
"Távora álnok vitéz, te fondor trónleső!"
"Pokszána elirult, sujtson a teremtő!" —
Az anyja szavára Státira felébred. —
(Mért ébredel? neked az álom az élet!)

Prondátesz ledöl Státirája elé

És perregeő nyika e szavakat ejte:

" " " Istent szivembe lát, átkod nem érdemlem, —

Mit fia vagyok, "Prondátesz" neven:

De mint fölöttem néz a szivbelítő Ég,

Oh való, szivemben tisztá szerelmem ig! —

Tudd meg Roksánának szerelme jüldözött,

De most megvetettem, ilyen bosszút üzött.

" " " Inkább ölj meg, angyal, e szív már ugy sem él,

Ilyen boldog halál, szebb minden életnél!

Oh ölj meg Státirám, a míg vérem árva,

Lidvokozatra szerrem örömkönyvet hullat!.....

Nézd, nézd, — felejt el te — menyben találkoztunk,

Nézd, nézd meg szívomat... nézd most meg kell ^{mind} vil-

Oh, nézd, nézd Státira.... e tör megmutatja,

Hogy forró szívemet mi szerelmem dulja.....

Nézd minden vécséppje szerelmét bélyegzi!.....

Szól a szivéhez atyja, "királynyilat" megzi.....

Státira eltvén, nem halál ölébe, —

Ó ölébe dőle, szerelmes keblére. —

Isért. — A természet, minden lény elcsúszott,

Midőn e két kebel, ott egymásra borult. —

Még a jölekkü ör is sir örömeiben,

Sose volt ily boldog egész életében!

Igy álltak ott némán, de rajongó szívvel. —

Végre Prondátesz nyika szavakra kel:

" " " Nem Státirám, nem a halál ölébe vett,

Inkább cser földön új, szebb életre keltet!

Nem, sarrak Nagy Sándort, nem őt boldogított,

Cinyém élted, anyém minden pillantásod! —

El innen te drága, el szép Scythiába,

Óda boldogságunk virányos horába!" " " "

Emert hallja az őt, hős sive földénél,
És egy ideig mely gondolatba merül:
" Tölve merék szólni, oh engedjétek meg,
Hogy én is boldogan veletek mehessen!
Hogy ezen rabságból megszabadulhassak! "
" " " Jéz, söl Prondátess, Istenek áldjanak! —
Menjünk, a hajnalpirt Perxa földön látjuk,
És a nyugvó napot Scythiában éljük.

" " " Lovainkat scytha füvel etethetjük, —
Hol már ^{mi} scythák, csak a Hadurtt rettegjük! —
Nos fel nyeregre! gondolattal a tett,
Az Isten velünk lesz, invádjuk az Eget! " " " —
A szót tett követi, az egész perxa műve,
Szügdüva rohamak, szelgyorsan ügetve,
De mi raj, döbörgés, mely követi őket? .....
Nagy Sándor hajtatja a vad üldözőket.

Vitéz Prondátess megállítja lovait:
" " " Jertek vérszonjások! így hallatja szavát —
On-ön véretekkel itatlak benneteket,
Egy csapásom alatt pokolba, lelketek! " " "
Még azt ki sem mondta, már hárson méd halott,
A mint halálosztó karoljával lecsapott! —
Sivő Prondátess mit teszen ezután?
Mi mentő gondolat villant át most agyán?

Mit tess a holt médok öltözeteivel? —
Védő ábruhául magokra ölték fel,
Hogy félre vessék az üző médeket. —
Igy a hárson halott megmentés hárson öltet.
Bátran vágatnak most, még vissza se néznek,
Mint futva rohanna az erdőbe énekek. —
Az erdő sűrűje rejti el őket már .....
Vagy tárn elmaradt már tőlük a méd hatar?

Mi világot az éj? minő tűz lángol ott?
 Tán elhunylyosít még minden csillagot?
 Persepolis város közelében lángol,
 Heves tűzszelona magama fel hatol. —
 Máglya tűz van amott, — Roxána ég benne,
 Dáriusz királytól ily büntetést veve. —
 Fenn pedig a máglya tűzben derengő ég
 Annak hamva fölött, öröm-pírjában "ég"!

Dáriusz arczán is derült örömpír van,
 Mert gyönyörködheték kedves nép lánycsibán,
 Mivel Orontés a nevés hű scythae
 Falán már őt scythae földön boldogítja.
 A kedves boldog párt áldással küldte el,
 S még egy aranyládat teli perzsa földdel,
 Hogy hős Máté király ebbe iltesse be
 A küldött, olajgolyt*) a Hadur nevébe!

*) béke jele.

Levélbrőébe a táj, hogy álmait élvezze,
 A madár altató dalát már elcsengte.
 De még nem alhatik, — járak, mert mesztelen, —
 Hisz már nincs napkályha, és még nincs hőköpeny —
 Csak gyenge ködfátyol fedi dermedt testét
 É miatt, nézd, sípadt arca tekintetét! —
 Hogy ömlék belőle a bús, sord sorsajár
 Hogy harasztkönyeit dörre fagyasztá már!

Altáj egy agg birce törve roskadva áll.
 Feje kopasz, arczán az őszült moh-sakáll.
 Borongó homlokka sikkla-redővel bír,
 Két nagy, tenger-szemű "jolyon könyelket sír.
 Merengve néz le a kristálytó tükrébe. —
 Talán azt szemléli, hogy ő vajon nép-e?
 Vagy, hogy moh-sakállát a szél mint fésülte?
 Vagy konyhabb gondba tűnődve merült-e?

Meghajlott vagy testét bámulja ő benne. —
Nincs csodálkozása! hisz ez nem úgy lenne,
Ha meggörnyedt vállán nem tartva szibellavért,
Leroskadott alatta, neki e teher ért. —
Máté király lakik jeun magasban, abban,
Dy látzik magyaráz még hatalmasabbban. —
Hejh! de lelőadt már hős nagy ereje,
És még súlyosabban megtörtetett neje.

Máté lelkeben mely lelki furdalás dul,
Vélt gyilkolás miatt attól nem szabadul.
Tia vélt halála roblá élte felét,
Az gyötri úgy lázas képrőlödő lelkét:
" Ott .... ott hull még vére, jessétek angyalok
A hajnalpirt arszal, úgy még sebben ragyog;
Tennézet jessd vele a róssa virágját,
Tündököljék sebben, emeld színe báját.

" ..... Nézzétek fiamat! nézzétek ott ragyog!
Napsugaru szörnyen visszik az angyalok....
Dicső utjaira pillagókat sornak,
Hódfenyűil féblőjékat napból szalitanak!"
Ily sornak teremt szivnek fájdalom,
Ébb lenne ily szivnek, ha a sírban volna!
És a szegény anyja, ha tudná, mit szenved!
De az élő-halott nem érzi a szívet.

*

* *
..... Mi hisz érebe hangzik onnan a távolból?
Milyen keserege, mily siralmasan szól? —
Ott a föld berekben egy kis folyom partján
Máté dalnokival gyászadalt reug his ajkán.
Fiának üdvéért ott áldozatot hoz
És lantosaival könyörg a Hádunhoz:
" Esdve szól siralmunk, foron irad könyörök,
Kegyelmes nagy Hádun! hallgasd könyörgésünk!

" Ernelde magadhoz őt, légy "öre" lényemek!
" Vexesd "örökletbe," hol "jó lelkeket" élnek!
Adjad jutalmiul a "csillagok-horát."
" Ég is föld határain nyugálva "terjedt"
" Atkos ellenséget síjtsa, égi nyíllal!"
Mig minden fajzata örökre ki nem hal! —
Ezen sziv sivalma johász-kodik hazzád,
Add árva lényünkre az égnek áldását!"

Büszkén visszhangozna a bencsnek tört fala,
Oly csorgó, reszkedve terjed tova, tova.
Büvölve meghatóva vorra a sziveket.....
Hibet csak az ide? mi jövevényeket? —
Elöl egy szép ifju halbk léptel közeleg,
Könny és mosoly remén, arcán egy csepp perceg. —
Majd Máté királya, majd az égbe tekint,
Majd a földre keze nemén, hö, áldást hint.

Mellette egy szép lány, a tereztis disze,
Altana egy férfi jögyvereket vive. —
Mint sem látott Máté, joró könyve perceg,
Hidrog, halvány ajka halbk busimát rebeg. —
Itt ifju csak megyen; sohajt kiüld előre,
Mely belé vegyült ott a gyászos remébe.
Megy, megyen, habozva félénken közeleg,
Minden egy lépéssel szive dobban, nemeg.

Majd megáll szemérül..... szemre szivebe szűz,
Szólva, de elnémul ajkán az esdőszó.....
De inn! Máté király az ifjura pillant —
Ezen pillantással, elhallgat minden laut.....
" Ég! Brondátesz el?! — tör ki Máté király, —
A sírből ébred-e? vagy már a mennyből száll? —
Brondátesz! az Ég vagy csak ábrándom hoz? —
Milyen szavakat, mond holtnak vélt fűhöz.

" Fiam, szivünk téged csak ^amenyben vára, —
A fűtlen e földön is nekünk menyét tára! "
Ékként fejeste ki az atya örömét,
Sűrű köny. árasztá örömszó szemét, —
És a boldog anyá nem adhatott szavát,
Oh, nem nyithatná meg a revegő ajkát! —
Száz ölelés, száz csók egymásmután kerül,
Szex, sziv, lélek minden, minden újra kerül!

Exer kérdést adnák boldogítva hozni,
Hol is hogyan itt ő? haza mi sors hozni?
Miven, elbészélte minden jó balsorsát, —
Prögtör bemutatá kedves élettársát:
" Inne kivületek ez angyalnak iltem,
Nála maradt szivem, haza nem térhettem! —
Emitt pedig az ör, áldást adott lelke, —
Áldja érte az Úr, áldja a sors keze!

" " Emitt, atyám nyilad, szent ereklye vála.
Oh, e nyil, "irányú", merre van a haza! "....."
" Mit látok, urinyilat? mit én dicő Hadur?
Látásom is sebez!..... ah, szivembe szúr! —
Árulórnak véltem, mert elhagytad hazáid,
És mivel megvédted Dáriusznak sátrát,
É nyilt röpitettem ártatlan bebledbe, —
Itz óta rossz apád, oh sokat szenvedte! "

" " Barátomat sebzéd, Dáriusznak fiát,
Mit te lovam miatt fiadnak gondoldád. —
Ha árulórnak vélsz, úgy itélj királyom,
Lő vagy lőves le itt: exen nyil találgom!
Hadd mutassam meg én minden hazafinomak,
Mint kell meghalni a nit árulórnak!
Halálom üdvözit, engeszteli vettékem,
Hazaírnak meggyenez illy scythá ne éljen! " "

" E nyil^{többsé} nem ont ember vért e földön —
Szent lesz e nyil fiam, szent hivatást töltössz:
Ex ejtse le mindig az áldozatokat,
Szép lovat, fehérét, áldván az Urat. —
Bessélj tovább fiam, multunkat takard el,
Midőn örömlőnyet öntünk hitveseddel. —
Bessélj, bessélj vigar, hosszabítsd életem,
Mindegy széd egy nappal gyarapítja létem! "

" Egy szült Máté király, esdve kérvé fiát,
Ki mindig folytatja boldogító nevét:
" Is babérkoszorú, győzelmi jutalom:
Most hű Státiánnak hitveskoszorúja;
Iha még Nagy Sándornál lett volna paláncon,
Halotti koszorú leendő síromon! —
Oh, de itt e drága aranylánc, üdvadó!
Mint ez arany fenyő, szerelmű sillandó.

" " Semitt e perzsa föld, Dáriusz küldte ezt, —
Hogy e béke-ágot ezen hantba ültessd!
Egy szült Orondátesz szivet boldogítva,
Még Arabesszre is örömmel gondola:
" " Itt vagyok hű szolgám, oh borulj ölembé,
Mint ismét látlak, nézd, köny jön a szemembe,
Egy örömdének ott, így egész Scythia,
Örömméret ült e nép minden fia.

Egy a szerelműk viruló rózsája
Es a boldog béke szép szent olajja.
Egy talajban tenne: szerelműk kertjében,
Virultak is azok bájjal es élénkben;
A sors egy napja éltetvén azokat,
A mint fölöttiük szép derült fényt ragyogtat,
Bájos alkonyatig mosolyga ezen fény,
Gyönyörködék bennük az Ur es minden lény!

Vége.